

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

सत्रान्त-परीक्षा : जनवरी, 2023

Programe : M.A. (संस्कृत)

Session : 2022-23

Semester : 3rd

Max.Time : 3 Hours

Course Title : संस्कृतकवयः काव्यशास्त्रं च

Max.Marks : 70

Course Code : SHSS SKT 1313 C 3104

निर्देशाः –

- १ प्रथमप्रश्ने सप्तभागाः सन्ति, येषु चत्वारो भागाः छात्रैः समाधेयाः। प्रतिभागं सार्धत्रयम् अङ्काः निर्धारिताः।
- २ प्रश्नक्रमे २ प्रश्नतः ५ प्रश्नपर्यन्तं त्रयो भागाः सन्ति, येषु छात्रैः प्रतिभागं भागद्वयं साधनीयम्। प्रतिभागं सप्ताङ्काः सन्ति।
- ३ प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषामध्यमेनैव प्रदातव्याणि।

प्रश्नः 1. एतेषु केचन चत्वारः लेखनीयाः।

(4×3.5=14)

- क) विभिन्नमतानुसारं कालिदासस्य समयः कः?
- ख) शूद्रककृतमृच्छकटिकस्य भाषासौष्ठवं वर्णयत।
- ग) षड्विधहास्यस्य वर्णनं कुरु।
- घ) मम्मटोक्त-काव्यहेतूनां वर्णनं कुरु।
- ङ) मम्मटदिशः रसदोषाः के?
- च) आचार्यभरतस्य सामान्यपरिचयः प्रदेयः।
- छ) "एको रसः करुण एव" स्पष्टं कुरु।

प्रश्नः 2 अधोलिखितेषु द्वौ समाधेयौ।

(2×7=14)

- क) "उपमा कालिदासस्य" स्पष्टं कुरु।
- ख) भारविविचित्रं 'किरातार्जुनीयं' कथं भास्वेः यशः तनोति?
- ग) भासकृतानां नाटकानां परिचयः प्रदेयः।

प्रश्नः 3 अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7=14)

- क) "विभावानुभावव्यभिचारिसंयोगाद्रसनिष्पत्तिः" स्पष्टम् कुरु।
- ख) आचार्यभरतोक्तदिशा शृंगाररसं स्पष्टयत।
- ग) नाट्यशास्त्रदृष्ट्या सात्विकभावाः वर्णनीयाः।

प्रश्न: 4 अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7=14)

- क) आचार्यमम्मटकृतकाव्यलक्षणस्य विस्तृतव्याख्यां कुरु।
- ख) काव्यप्रकाशदृष्ट्या रसस्वरूपं स्पष्टयत।
- ग) आचार्यमम्मटानुसारं काव्यस्य प्रयोजनानि कानि?

प्रश्न: 5 अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7=14)

- क) अलङ्कारसम्प्रदायस्य आचार्यपरम्परायाः विशदं वर्णनं कुरु।
- ख) "काव्यस्यात्मा ध्वनिः" इति स्पष्टं कुरु।
- ग) काव्यशास्त्रे रससम्प्रदायस्य किं महत्वम्?

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Term End Examinations January 2023

Programme: M.A. Sanskrit

Session: 2022-23

Semester: III

Max. Time: 3 Hours

Course Title: Vyākaraṇa-darśanam - (1)

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 13B 05 SE 3104

निर्देशाः

१. प्रथम प्रश्ने सप्तविकल्पाः सन्ति। यथेच्छा केऽपि चत्वारः समाधेयाः । प्रति विकल्पः सार्धत्रयोऽङ्कात्मकोऽस्ति।

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

२. २-५ प्रश्नेषु त्रयोविभागाः सन्ति, यथेच्छा द्वयोरेव उत्तरं लिखत । प्रतिविभागः सप्त-अङ्कात्मकोऽस्ति।

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देशः – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- महाभाष्ये केषां शब्दानां अनुशासनम् युज्यते ?
- महाभाष्यानुसारं 'दुष्टः शब्दः' इत्यस्य प्रयोजनं विवेच्यताम् ।
- वाक्यपदीयानुसारं 'तस्य ब्रह्मणः प्रात्युपायोऽनुकारश्च' कः ?
- महाभाष्यस्य पस्पशाह्निके 'किं पुनर्लक्ष्यं किं वा लक्षणम्' ?
- महाभाष्ये 'किमर्थो वर्णानामुपदेशः' ?
- वाक्यपदीयानुसारं व्याकरणशास्त्रस्य प्रयोजनं किं अस्ति ?
- 'न सोऽस्ति प्रत्ययो लोके यः शब्दानुगमादृते' उक्तिरियं वाक्यपदीयानुसारं विवेच्यताम् ।

Q 2.

(2X7=14)

- महाभाष्यानुसारं शब्दानुशासनस्य मुख्य-प्रयोजनानि कानि ? विवेच्यताम् ।
- महाभाष्यानुसारं 'सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे' उक्तिरियं समीक्ष्यताम् ।
- महाभाष्यानुसारं शब्दलक्षणं प्रतिपाद्यताम् ।

Q3.

(2X7=14)

- महाभाष्यानुसारं व्याकरणस्य लक्षणं विवेच्यताम् ।
- महाभाष्यानुसारं 'यथालौकिकवैदिकेषु' उक्तिरियं समीक्ष्यताम् ।

c) महाभाष्यस्य पस्पशाह्निके साधुशब्दस्य प्रयोगस्य महत्त्वं विवेच्यताम् ।

Q 4.

(2X7=14)

a) वाक्यपदीयानुसारं शब्दब्रह्मणः स्वरूपं वर्णयत ।

b) वाक्यपदीयानुसारं व्याकरणाध्ययनस्य मुख्य प्रयोजनं प्रतिपाद्यताम् ।

c) वाक्यपदीयानुसारं स्फोटस्य स्वरूपं निरूप्यताम् ।

Q 5.

(2X7=14)

a) वाक्यपदीयानुसारं शब्दस्य सर्वव्यापकत्वं विवेच्यताम् ।

b) वाक्यपदीयानुसारं स्फोटस्य भेदानां निरूप्यताम् ।

c) वाक्यपदीयस्य ब्रह्मकाण्डे विवेचितं व्याकरणदर्शनस्य स्वरूपं प्रतिपाद्यताम् ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

सत्रान्त परीक्षा (जनवरी, 2023)

Programe : M.A. (संस्कृत)

Session : 2022-23

Semester : 3rd

Max. Time : 3 Hours

Course Title : व्याकरण-प्रक्रिया (1) Vyākaraṇa-prakriyā (1) Max.Marks : 70

Course Code : SHSS SKT 13B 06 SE 3104

निर्देशाः -१ प्रथमप्रश्ने सप्तभागाः सन्ति, येषु चत्वारो भागाः छात्रैः समाधेयाः। प्रतिभागं सार्धत्रयम् अङ्काः निर्धारिताः।

२ प्रश्नक्रमे २ प्रश्नतः ५ प्रश्नपर्यन्तं त्रयो भागाः सन्ति, येषु छात्रैः प्रतिभागं भागद्वयं साधनीयम्। प्रतिभागं सप्ताङ्काः सन्ति।

३ प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषामध्यमेनैव प्रदातव्याणि।

प्रश्न १ सूत्राणां व्याख्या विधेया।

(4×3.5=14)

क) अमिपूर्वः।

ख) ओङ् आपः।

ग) अतोऽम्।

घ) उगितश्च।

ङ) प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम्।

च) ओर्गुणः।

छ) कन्यायाः कानीन चा।

प्रश्न २ अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7 = 14)

क) रामाः

ख) रमया

ग) ज्ञानानि

प्रश्न ३ अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7 = 14)

क) अजा

ख) गौरी

ग) चन्द्रमुखी

प्रश्न ४ अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7 = 14)

क) अधिहरिः

ख) कृष्णश्रितः

ग) चोरभयम्

प्रश्न ५ अधोलिखितेषु केवलं द्वौ समाधेयौ।

(2×7 = 14)

क) शैवः

ख) वैनतेयः

ग) आदित्यः

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Third Semester Term End Examinations January 2023

Programme: M.A. Sanskrit

Session: 2022-23

Semester: III

Max. Time: 3 Hours

Course Title: Prācya-Vānmayasya Viśiṣṭamadyayanam – (1)

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1312 C 3104

निर्देशः

१. प्रथम प्रश्ने सप्तविकल्पाः सन्ति। यथेच्छा केऽपि चत्वारः समाधेयाः। प्रति विकल्पः सार्धत्रयोऽङ्कात्मकोऽस्ति।

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

२. २-५ प्रश्नेषु त्रयोविभागाः सन्ति, यथेच्छा द्वयोरेव उत्तरं लिखत। प्रतिविभागः सप्त-अङ्कात्मकोऽस्ति।

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देशः – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- वेदभाष्यकारः स्कन्दस्वामी।
- महर्षिअरविन्दस्य वेदव्याख्या पद्धतयः ?
- युधिष्ठिर -मीमांसकानुसारं प्राचीनसंस्कृतभाषायाः वैशिष्ट्यम् साररूपेण विलिख्यताम्।
- तारविष्णुमूलम्।
- कथासाहित्ये हितोपदेशस्य महत्त्वम्।
- बृहत्संहिताग्रन्थे वर्णितं वृक्षायुर्वेद-सम्बन्धी-तथ्यानां साररूपेण विलिख्यताम्।
- त्रिपिटकम्।

Q 2.

(2X7=14)

- आचार्यसायणकृताः भाष्यग्रन्थानां सामान्य परिचयं देयम्।
- स्वामीदयानन्दसरस्वतीमहोदयस्य वेदभाष्यस्य आध्यात्मिकपद्धतिं विवेच्यताम्।
- वेदभाष्यकारेषु अरविन्दमहोदयस्य महत्त्वस्य प्रतिपादनं कुरुत।

Q3.

(2X7=14)

- a) स्वामीदयानन्दसरस्वतीकृत-ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकातोऽग्रेलिखिताः पृथिव्यादिलोकभ्रमणविषयस्य साररूपेण विवेचनीयम् ।
- b) बृहत्संहिताग्रन्थानुसारं वृक्षायुर्वेदविषयक चिन्तनं प्रतिपाद्यताम् ।
- c) स्वामीदयानन्दसरस्वतीकृत-ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकातोऽग्रेलिखिताः गणितविद्याविषयस्य महत्त्वं निरूप्यताम् ।

Q 4.

(2X7=14)

- a) 'गद्य कवीनां निकषं वदन्ति' उक्तिरियं समीक्ष्यताम् ।
- b) संस्कृत कथासाहित्यस्य उद्भवविकासश्च निरूप्यताम् ।
- c) संस्कृत पद्यसाहित्यस्य स्वरूपं महत्त्वं च विवृणुत ।

Q 5.

(2X7=14)

- a) युधिष्ठिर-मीमांसक-कृतः संस्कृत व्याकरणशास्त्रस्थेतिहासस्य साररूपेण समीक्ष्यताम् ।
- b) पालि-भाषायाः उत्पत्तिविकस्ययोः समीक्षा कार्या ।
- c) पालि-भाषायाः साहित्यस्य सामान्य परिष्कारः देयः ।